

ТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ ТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ TORHINOLARYNGOLOGY

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

2-С (2) 2019

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ЗАБОЛОТНИЙ Д.І.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

САМБУР М.Б.

ЗАСНОВНИКИ

Державна установа «Інститут отоларингології
ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії
медичних наук України»

Громадське об'єднання «Українське наукове
медичне товариство лікарів-оториноларингологів»

ВИДАВНИК

ТОВ «ВІСТКА»

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

03057, Україна, м. Київ, вул. Зоологічна, 3

Тел. +38044 483 12 82

Тел./факс +38044 483 15 80

АДРЕСА ВИДАВНИКА

01042, Україна, м. Київ, Новопечерський пров., 5

Тел./факс +38044 583 50 94

Спеціальний випуск журналу «Оториноларингологія» присвячено роботі Щорічної традиційної осінньої конференції Українського наукового медичного товариства лікарів-оториноларингологів з міжнародною участю **«СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ В ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ»** (7-8 жовтня 2019 р.).

Відповідальна за випуск: **Холоденко Т.Ю.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія KB №23640-13480P, видане Міністерством Юстиції України 20.12.2018 р.

Видання засновано у січні 1924 р. і до грудня 2018 р. виходило під назвою
«Журнал вушних, носових і горлових хвороб»

ЗМІСТ

Абизов Р.А., Лакиза С.О., Самойленко С.С. Хондроперихондрит гортані у хворих на рак: особливості диференційної діагностики і планування адекватного лікування	2
Абизов Р.А., Мельников О.Ф., Божко Н.В., Самойленко С.С. Вплив високочастотного електрозварювання на стан імунітету онкологічних хворих	3
Абизов Р.А., Шкоба Я.В., Абизов В.Р., Шкоба Я.Я. Диференційна діагностика дифтерії: перелік захворювань із схожим симптомокомплексом	3
Алексєєва В.В., Юрєвич Н.О., Гаргін В.В. Взаємозв'язок між анатомічною будовою лобних пазух та краніотипом людини	4
Андрєєв С.В., Чернявская М.С. Психофизиологическое тестирование у больных с полипозным риносинуситом	5
Байрак Д.М. Роль оториноларинголога в сучасній реформі. За межею звичайної діяльності	6
Безшапочний С.Б., Безега М.І., Лобурець В.В. Надання допомоги пацієнтам з різними формами гострого запалення структур середнього вуха	7
Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А. Диспластичні процеси гортані	8
Безшапочний С.Б., Лобурець А.В., Подовжній О.Г. Особливості підходу до реабілітації пацієнтів після ендоназальної функціональної синусотомії	8
Безшапочний С.Б., Подовжній А.Г., Джиров А.Р., Гичак И.С. Оптимизация ведения пациентов после эндоназальных функциональных оперативных вмешательств	9
Березнюк В.В., Зайцев А.В., Лыщенко Д.В., Моргачева А.К. Из опыта кохлеарной имплантации в Днепре	10
Березнюк І.В., Ковтуненко А.В., Березнюк В.В., Некрасова Я.П. Профілактика та лікування хронічного запалення середнього вуха у дітей 4-7 років	11
Березнюк В.В., Чернокур А.А., Кіц І.В. Особливості лікування АР на сучасному етапі	12
Богданов К.Г., Тагунова И.К., Андрєєв А.В., Богданов В.К. Динамика некоторых показателей клеточного иммунитета трепанационной полости в процессе консервативного лечения болезни оперированного уха после общеполостной операции	13
Бредун О.Ю., Мельников О.Ф., Тимченко М.Д., Фараон І.В. Порівняльна характеристика вмісту факторів вродженого і антивірусного імунітету в ротоглотковому секреті, екстрактах тканин та лізатах клітин піднебінних мигдаликів дітей при їхній гіпертрофії та хронічному запаленні	14
Гавриленко Ю.В., Лайко А.А., Волгіна І.Є. Цитологічне дослідження клітинного складу лакун піднебінних мигдаликів у дітей, хворих на хронічний тонзиліт і цукровий діабет 1 типу	14
Гарюк Г.І., Бичкова Н.С. Відновлення функції мукоциліарного транспорту при використанні різних методів зупинки носової кровотечі у хворих, які тривало приймають антикоагулянти	15
Герєга С.Р., Заброварна-Микитюк Т.М., Куксенко О.В., Семенюк О.О. Мімікрія гнійного ускладнення травматичного ураження носа: клінічний випадок	16
Господ О.М., Березнюк В.В. Особливості респіраторних нюхових розладів у пацієнтів з вазомоторним ринітом і гіпертрофією середньої носової раковини («concha bullosa»)	17

Грицевич М.Ю.	
Випадок тривалого безсимптомного знаходження риноліту у порожнині носа	18
Губін М.В., Ольховський В.О., Гарюк Г.І., Кравченко Ю.М., Губін В.М., Ірклієнко О.М., Чуваков В.Л.	
Судово-медична оцінка травм гортані за даними Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи	19
Деева Ю.В.	
Альтернативная антибиотикотерапия при остром бактериальном синусите	20
Добронравова И.В., Титаренко О.В.	
Стресс как фактор риска развития голосовых дисфункций	21
Дячук В.В., Дячук В.В.	
Гіпертрофія лімфаденоїдної тканини глотки, як причина храпу і обструктивного апное під час сну у дітей	21
Дячук В.В., Дячук В.В.	
Фіброендоскопія в діагностиці і лікуванні сторонніх тіл носоглотки у дітей	22
Євчев Ф.Д., Пухлік С.М., Гаєвський В.В., Титаренко О.В., Чернишева І.Е., Добронравова І.В.	
Тактика отоларинголога при невідкладних станів голови, порожнин лицевого скелету та ший	23
Євчева А.Ф., Чернишева І.Е.	
Фотолон в діагностиці і лікуванні хворих на злоякісні пухлини шкіри зовнішнього носа і вуха	24
Желтов А.Я., Гусаков А.Д., Гусакова А.А., Костровський А.Н.	
Этиопатогенетическое обоснование хирургического лечения заболеваний носоглотки у детей, страдающих экссудативным средним отитом	25
Желтов А.Я., Гусаков А.Д., Кокоркин Д.Н.	
Состояние микроциркуляции в слизистой оболочке носа у детей при экссудативных средних отитах с гипертрофией глоточной миндалины	26
Заболотный Д.И., Мельников О.Ф., Заболотная Д.Д., Бредун А.Ю., Рыльская О.Г., Тимченко С.В., Смагина Т.В., Волосевич Л.И., Нестерчук В.И., Пелешенко Н.А.	
Современные подходы к применению мукозальных вакцин в иммунотерапии и профилактике инфекционно-воспалительных заболеваний верхних дыхательных путей	28
Зайцев В.С.	
Оценка эффективности лазерной терапии в комплексном лечении воспалительных заболеваний ЛОР-органов	27
Запорожец Т.Ю., Лоскутова І.В.	
Цитологічний склад ексудату слухової труби при ексудативному середньому отиті	29
Калашиник М.В., Лупырь А.В., Григоров С.Н., Яценко М.И., Калашиник Ю.М., Карчинский А.А.	
Пластика травматических повреждений носа	30
Карчинський О.О.	
Оцінка динамічного спостереженні за хворими з бактеріальними риносинуситами при консервативному лікуванні	31
Каширін В.О., Хоролець О.В.	
Сучасні проблеми лікування хворих на рак гортані	31
Кизим В.В., Толчинский В.В., Кизим Я.В., Стороженко П.Н.	
Лечение ЛФР-ассоциированных полипов и гранулем гортани	34
Кізім В.В., Сулаєва О.М., Кізім Я.В., Толчинський В.В.	
Біомаркери в діагностиці ЛФР-асоційованого раку гортані	33
Кіцера Ол.Ол.	
Діагностика отосклерозу	35

Кіщук В.В., Бондарчук О.Д., Дмитренко І.В., Лобко К.А., Барціховський А.І., Існюк А.С. Лікування рецидивуючої назальної ліквореї у хворих на фронтобазальну травму у віддаленому післяопераційному періоді	36
Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Барціховський А.І., Максимчук В.В., Існюк А.С., Грициун Я.П. Клінічні особливості перебігу склерому у дітей	37
Кіщук В.В., Існюк А.С., Мельников О.Ф., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Дмитренко І.В., Барціховський А.І., Максимчук В.В. Зміни стану локального імунітету у хворих на склерому при різних підходах до лікування	3
Кіщук В.В., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Дмитренко І.В., Лобко А.Д., Грициун Я.П., Максимчук В.В., Існюк А.С., Барціховський А.І. Стан пацієнтів з хронічним епітимпанітом до та після хірургічного лікування	40
Кіщук В.В., Барціховський А.І., Бобело А.С., Дмитренко І.В., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Максимчук В.В., Рауцкіс В.П., Скічко С.В., Грициун Я.П., Існюк А.С., Корольчук В.В. Поширеність герпес-вірусу IV типу у дітей з гіпертрофією носоглоткового мигдалика	36
Ковтуненко О.В., Кравчук Ю.Л., Логвіненко Т.О. Застосування ультразвукового скальпеля (ultracision harmonic scalpel) в хірургії ЛОР-органів	40
Ковтуненко О.В., Тимчук С.М., Бакаєв А.А. Хірургічне лікування розповсюджених стадій раку верхньощелепної пазухи	41
Ковтуненко О.В., Тимчук С.М., Рахманов В.В., Чернокур О.А. Трансоральна лазерна хірургія при злоякісних пухлинах гортані	42
Ковтуненко О.В., Тимчук С.М., Шпортько Б.В. Комплексний підхід до діагностики та лікування регіонарних метастазів у хворих на рак гортані	43
Кокоркин Д.Н., Гусаков А.Д., Каширин В.А., Скоробогатый В.В., Гусакова А.А., Шевлюк П.П., Желтов А.Я. Сравнительная эффективность реконструктивных операций уха с облитерацией у взрослых и детей с хроническими гнойными средними отитами	44
Кокоркін Д. М. , Ярцева М.О. Комплексне лікування риносинуситів у дітей	47
Куксенко О.В., Семенюк О.О. Судоми як клінічна маска мастоїдиту: клінічний випадок	48
Кулікова О.О., Чумакова А.В. Лікування секреторного середнього отиту у дітей в залежності від стадії процесу і фонових патологічних станів, що привели до його розвитку	49
Куреньова К.Ю., Коровай О.О., Селезньов С.Б., Бака Л.М., Іванченко Т.Г. Місцеві і загальні скарги хворих на функціональну гіпотонусну дисфонію з урахуванням слуху на тони в звичайному і розширеному діапазонах частот	50
Лайко А.А., Гавриленко Ю.В., Шух Л.А., Осадча Т.М., Павловська Н.Ю. Лікувальна тактика привушних норниць у дітей	51
Левицька С.А., Гоженко А.І., Ямполь О.І. Особливості імунної відповіді при реалізації респіраторних інфекцій у дітей із успадкованою низькою продукцією ІІ-1β	52
Левицька С.А., Пониц О.М., Палій М.А. Синдром німого синусу в дитячій отоларингологічній практиці	52
Левицька С.А., Пониц О.М., Палій М.А. Хвороба Вегенера в практиці отоларинголога	53
Лобурець В.В., Мірашова М.Г., Безшапочний С.Б., Соннік Н.Б. Значення морфофункціонального стану внутрішньоносових структур для дихальної функції носа	54
Луцир А.В., Яценко М.І., Юревич Н.О., Алексєєва В.В. Клінічні аспекти одонтогенного верхньощелепного синуситу	55

Мельников О.Ф., Заболотная Д.Д., Рыльская О.Г., Шматко В.И., Тимченко М.Д., Фараон И.В., Заяц Т.А., Василенко Т.Ю.	
Влияние фитопрепарата эсберитокс на факторы локального иммунитета ротовой полости	56
Мельников О.Ф., Заболотный Д.И., Прилуцкая А.Д., Каминская А.И., Кушниренко Т.И.	
Ринитал в профилактике рецидивов ангионевротического отека аллергического генеза	57
Мельников О.Ф., Кушниренко Т.И.	
Иммуномодулирующие свойства препарата Циннабсин (in vitro)	57
Мельников О.Ф., Марушко Ю.В., Кривохатская Л.Д., Цимар А.В., Сидоренко Т.В.	
Клинико-патофизиологическая оценка свойств и эффективности препарата Лизак	58
Мінін Ю.В., Карась А.Ф., Дерябіна О.Г., Карась Га., Кучеренко Т.І.	
Використання ММСК пуповини та хондроцитів для регенерації хрящової тканини в експерименті	59
Мінін Ю.В., Кучеренко Т.І., Чуканов О.М., Павлюк О.В.	
Особенности stanu орофарингеальной области у хворих з синдромом обструктивной зупинки дыхания під час сну	60
Москалик О.Є., Баріляк А.Ю.	
Оцінка якості життя пацієнтів у перші три місяці після виникнення однібочних парезів гортані	61
Никулин М.И. Никулин И.М.	
Этиопатогенетическая терапия больных вазомоторным ринитом	63
Осадча Т.М., Гавриленко Ю.В., Сербін О.М.	
Особенности дослідження слуху у дітей з розладами аутистичного спектру	64
Пилипюк М.В., Бандиш Т.В., Пилипюк Д.М., Стойкова М.М.	
Тактика лікування хворих на ракові ураження орофарингеальної зони	65
Плаксивий О.Г., Калуцький І.В., Мазур О.О., Чифурко Т.Г., Незборецький І.В., Войцеховська Н.В.	
Кількісна та якісна оцінка гідропсу лабіринту при хворобі Мен'єра	65
Плаксивий О.Г., Чифурко Т.Г., Калуцький І.В., Мазур О.О., Цуркан М.М., Кульчицька Т.Л.	
Принципи лікування ексудативного отиту та показання до шунтування барабанної порожнини	67
Пухлик С.М., Евчева А.Ф.	
Методы лечения больных с злокачественными опухолями кожи наружного уха и носа	69
Пухлик С.М., Суворкина А.А.	
Алгоритм диагностики хронических фарингитов аллергической природы	71
Пухлик С.М., Щелкунов А.П., Щелкунов А.А.	
Особенности течения острых риносинуситов индуцированных грибковой флорой	72
Пухлік С.М., Колесніченко В.В.	
Порівняння ефективності застосування транексамової кислоти та амінокапронової кислоти відносно зменшення ризику кровотеч при тонзилектомії	70
Самусенко С.О.	
Особенности захворюваності дітей на хвороби ЛОР-органів в мегаполісі	73
Сапінжак І.І., Тімен Г.Е., Малишева Т.А., Васлович В.В.	
Вплив нервових ембріональних клітин на морфологічний стан першого нейрону слухового шляху при аміноглікозидному ототоксикозі	79
Тімен Г.Є., Писанко В.Н., Чубко С.П., Мудрий А.С.	
Хирургическое лечение ангиофибромы основания черепа	75
Тімен Г.Е., Писанко В.М., МIRONЮК Б.М., Куліненко М.Г.	
Тимпанопластика у дітей (досвід відділу ЛОР-патології дитячого віку)	81
Тімен Г.Е., Писанко В.М., МIRONЮК Б.М., Куліненко М.Г., Віннічук П.В.	
Кохлеарна імплантація у дітей з хронічним середнім отитом	80

Тімен Г.Е., Писанко В.М., Миронюк Б.М., Хоменко М.Г., Кудь Л.А. Лікування дітей з середнім секреторним отитом	74
Тимчук С.М., Ковтуненко О.В., Хоботова Н.В. Наш досвід лікування злякисних новоутворень ЛОР-органів зовнішньої локалізації	81
Титаренко О.В., Титаренко О.А., Лисовецька В.С., Добронравова И.В. Дискоординація слуха при односторонній тугоухості	76
Тишко Ф.О., Островська О.О., Шукіна Н.Л., Затушевський О.В., Стась П.В. Відновно-реконструктивна хірургія стійких стенозів та атрезій гортаноглотки, гортані, шийного відділу стравоходу	82
Троян В.І., Костровський О.М., О.В. Лобова Використання ІТ в самостійній роботі студентів на кафедрі оториноларингології ЗДМУ	77
Троян В.І., Костровський О.М., Сінайко І.О. Проблемно-орієнтоване навчання на кафедрі оториноларингології ЗДМУ	77
Троян В.І., Сінайко І.О., Кришталь В.М. Ефективність лікування осіб голосомовних професій хворих на хронічний тонзиліт	78
Цепколенко А.В. Регенеративная терапия и профилактика вторичных атрофических ринитов	83
Цимар А.В., Тинітовська О.І. Визначення факторів імунопатологічної направленості у пацієнтів із захворюваннями лімфоглоткового кільця	84
Чернишева И.Э. Некоторые аспекты профилактики бактериальных осложнений острых респираторных инфекций	85
Шевлюк П.П., Гусаков А.Д., Кокоркин Д.Н. Состояния среднего уха у недоношенных детей и его влияние на скрининг слуха	86
Шидловська Т.А., Ковальчук П.М. Гігієнічні умови праці на виробництві азотовмісних сполук	87
Шидловська Т.А., Костицька І.О., Навальківська Н.Я. Стан слухової функції у хворих на цукровий діабет II типу	88
Шидловська Т.В., Куреньова К.Ю., Шевцова Т.В., Пойманова О.О., Молочек Ю.А. Характеристика стану стовбуромозкового відділу слухового аналізатора у хворих на функціональні порушення голосу за даними акустичної імпедансометрії і слухових викликаних потенціалів	89
Шидловська Т.А., Шидловська Т.В., Козак М.С., Овсяник К.В., Петрук Л.Г. Стан біоелектричної активності головного мозку у осіб, які отримали акутравму в зоні проведення бойових дій	90
Шкорботун В.О., Шкорботун Я.В. Особенности диагностики грибковых тел навколоносовых синусів ятрогенного генезу	91
Шушляпина Н.О., Лупыр А.В., Яценко М.И., Носова Я.В., Худаева С.А., Чернякова А.Е., Анохина Е.А. Компьютерная капилляроскопия, как диагностический критерий оценки методов радиоволнового и лазерного воздействия на нижние носовые раковины при хроническом гипертрофическом рините	92
Ямполь О.І., Левицька С.А., Гоженко А.І. Кореляція генетично успадкованої продукції інтерлейкіна 1β і частоти респіраторних інфекцій у дітей	93
Ямполь О.І., Левицька С.А., Гоженко А.І. Обтяжений алергологічний анамнез і часті рецидиви респіраторних інфекцій у дітей	94
Яценко М.І., Бондаренко О.В., Сирота І.Ю., Дьоміна Є.В. Застосування інтраназальних глюкокортикостероїдів при лікуванні алергічного риніту	94

ЭТИОПАТОГЕНЕТИЧЕСКАЯ ТЕРАПИЯ БОЛЬНЫХ ВАЗОМОТОРНЫМ РИНИТОМ

Хронический ринит (ХР) – длительный (более 12 недель) неспецифический воспалительный процесс слизистой оболочки полости носа, а иногда и костных структур, возникающий вследствие действия различных эндо- и экзогенных факторов. Частота ХР в индустриальных странах варьирует от 4 до 41% и наблюдается стабильная тенденция к росту данного заболевания.

По классификации Ю.В. Митина (2000 г.) выделяют следующие формы ХР: катаральный ринит; гипертрофический ринит: 1. диффузный 2. ограниченный; атрофический ринит: 1. простой 2. зловонный (озена); вазомоторный ринит (ВР): 1.аллергическая форма: а) постоянный (персистирующий); б) сезонный (интермиттирующий); 2. нейровегетативная форма.

Основные общие симптомы этих заболеваний: затруднение носового дыхания, ринорея и пароксизмы чихания. Выраженность их зависит от формы ринита.

По данным литературы и собственным наблюдениям, лидером по распространенности и встречаемости является вазомоторный ринит.

Терапия его аллергической формы должна проводиться совместно с врачом аллергологом. В лечении применяют пероральные и топические антигистаминные препараты, системные и местные глюкокортикоиды, антилейкотриеновые средства, стабилизаторы мембран тучных клеток и специфическую иммунотерапию.

Выбор терапии нейровегетативного ринита зависит от степени тяжести заболевания. При неэффективности консервативных методов лечения, применяют малоинвазивные хирургические вмешательства, целью которых является восстановление носового дыхания с сохранением поверхностного слоя слизистой оболочки раковин и ее мукоцилианого клиренса.

Широкое применение получили подслизистые: вазотомия, УЗД, криовоздействие, лазерная коагуляция, шейверная, жидкоплазменная вазодеструкция, остеоконхотомия, радиочастотная термоабляция нижних носовых раковин (РЧТА).

В ЛОР клинике ЗГМУ для коррекции объема нижних носовых раковин, при лечении кавернозной формы гипертрофического ринита и нейровегетативного вазомоторного ринита в течение 10 лет мы применяем аппарат Celon ENT (Германия).

Преимущества данного метода:

оптимальная коагуляция – без кровотечения, что позволяет не производить тампонаду по окончании операции и использовать его амбулаторно;

интерстициальная форма терапии – эпителий носовых раковин остается интактным;

автоматическое определение зоны коагуляции;

биполярные электроды – нет разряда электрода на пациента;

максимальный комфорт для пациента – быстрая процедура: 10-15 секунд.

Под нашим наблюдением за последние 2 года находилось 125 больных обоего пола, в возрасте от 18 до 52 лет, среди которых нейровегетативная форма ВР была диагностирована у 67 пациентов и у 58 – ВР был сопряжен с искривлением перегородки носа. Больным с деформацией перегородки производилась септопластика. После чего обеим группам биполярным электродом CelonProBreath, мощность от 13 до 15 Вт, производилась подслизистая одноканальная радиочастотная термоабляция нижних носовых раковин по всей их длине.

Результаты: при ВР, без деформации перегородки, носовое дыхание восстанавливалось в среднем, через 7-10 дней. У больных перенесших септопластику и РЧТА нижних носовых раковин – через 10-14 дней. При наблюдении больных в отдаленные сроки – от 1 года до 3 лет, после проведенного лечения, стойкий эффект наблюдался практически у всех пациентов.

Исходя из вышесказанного, можно сделать выводы:

1. Знание этиопатогенеза различных форм хронического ринита позволяет проводить правильную диагностику и эффективную терапию данного заболевания.

2. Необходимо отдавать предпочтение функциональным щадящим хирургическим вмешательствам, что позволяет сохранить нормальную функцию слизистой оболочки полости носа.

3. Использование аппарата CelonENT для лечения больных с кавернозной формой гипертрофического и нейровегетативной вазомоторного ринита является эффективным методом терапии, вследствие его малоинвазивности, отсутствия кровотечения и стойкости клинического эффекта.